

Textos de sala
Versió Lectura Fàcil

Agnès Varda

Fotografiar, filmar, reciclar

Del 18 de juliol del 2024 — fins al 8 de desembre del 2024

CCCB

Aquest document inclou els textos de l'exposició.
Està escrit segons les pautes de Lectura Fàcil
per facilitar-ne la comprensió.

Adaptació a Lectura Fàcil: Lucía Burbano i Laia Vidal (Associació Lectura Fàcil)

Maquetació: Carme Guiral

Portada: Fotografia JR © Ciné-Tamaris-JR

Sumari

Introducció	4
D'aquí i d'allà: Varda i les imatges	6
Cinescriptura: la invenció d'un estil	9
Les famílies de Varda	13
Els viatges de Varda: un compromís itinerant	15
Lliure, feminista i alegre	19

Introducció

Aquesta exposició tracta sobre la fotògrafa, cineasta i artista visual Agnès Varda (1928-2019). Explica el treball i el llenguatge d'una autora força desconeguda i que es caracteritza per la seva mirada personal, humanista, universal, creativa i empàtica.

Varda va explicar els canvis culturals, socials i polítics de la seva època amb un llenguatge visual molt modern.

«El que jo vull no és ensenyar coses, sinó fer venir ganes de veure'n», va dir Varda.

Algunes de les seves pel·lícules van rebre molt bones crítiques.

Per exemple, *Cléo de 5 à 7* (1962), *Sans toit ni loi* (1985) i *Les Glaneurs et la Glaneuse* (2000).

Aquestes 3 pel·lícules són bons exemples del seu cinema innovador.

Varda barrejava el documental i la ficció, la vida i la representació, la realitat i el somni, i la naturalitat i l'artificial.

Tot i ser valorades pels crítics, les seves pel·lícules i fotografies no són gaire conegudes pel públic. Pertanyen a la Nouvelle Vague, o nova onada, un moviment del cinema francès de les dècades de 1950 i 1960.

Amb el pas del temps, Varda ha guanyat més reconeixement gràcies al seu estil personal, la seva importància i la seva capacitat per inspirar.

Per tot això, Varda és considerada una les creadores més importants de la segona meitat del segle xx (20) i de principis del xxi (21).

El que més es valora del seu treball és que l'estil segueix sent modern, fins i tot en plena expansió de la imatge digital.

Aquesta exposició explora la seva relació amb la història de l'art, la societat i la política. A banda del cinema, Varda va treballar amb altres formats, com la fotografia o les instal·lacions en museus.

Els temes més habituals del seu treball són l'exclusió social, de vegades cruel, les noves formes de vida i la lluita de les dones. El missatge que vol transmetre és el plaer per descobrir i compartir, i la importància de modernitzar la nostra mirada.

D'aquí i d'allà: Varda i les imatges

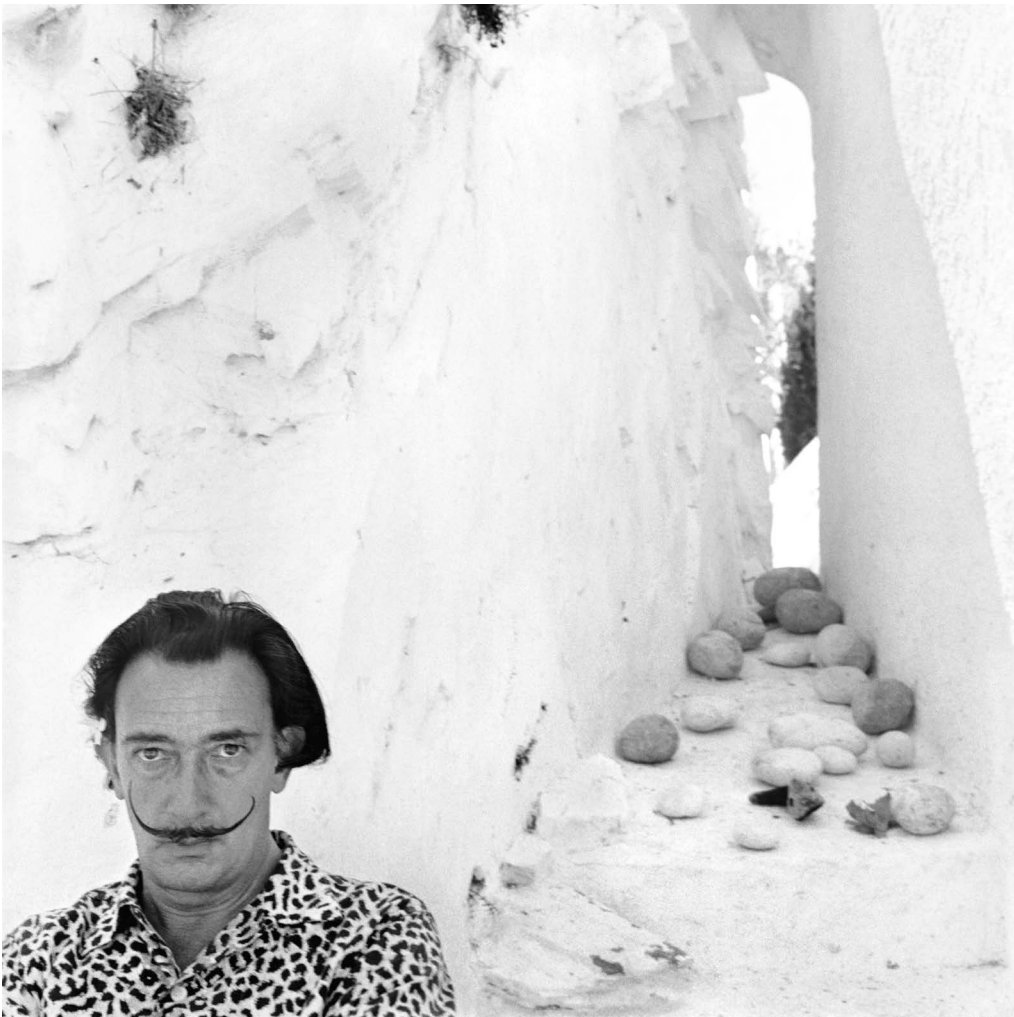
Agnès Varda al seu estudi
Rue Daguerre, 1955
© succession agnès varda

Abans de dedicar-se al cinema,
Agnès Varda va ser fotògrafa.
De fet, mai va deixar de ser-ho.
A partir de la dècada de 1960
va dedicar-se completament al cinema.
En els últims 20 anys de la seva vida,
també va fer instal·lacions d'art.

Com a fotògrafa, cineasta i artista
sempre es va interessar pels altres
i, a la vegada, per ella mateixa,
com si fes un autoretrat.
Sobretot en les últimes dècades,
quan va començar a sortir a les seves pel·lícules.

Tal com van fer molts dels pintors i fotògrafs
que l'havien inspirat,
el seu autoretrat sempre canviava.

Per exemple, en una escena molt famosa
de la pel·lícula *Les Glaneurs et la Glaneuse* (2000)
Varda amaga a la mà
una postal de la pintura Rembrandt
l'Autoretrat amb barret i cadena d'or,
i diu: «Filmar, amb una mà, l'altra mà».
Aleshores treu la postal que ha amagat,
la torna a ensenyar i diu:
«Però, de fet, és el mateix. Segueix sent un autoretrat».

Salvador Dalí a Portlligat l'estiu de 1955
Foto Agnès Varda
©Agnès Varda Estate - Préstec a llarg termini
dels Arxius Fotogràfics d'Agnès Varda
a l'Institut per la fotografia

L'autoretrat és una forma de conèixer-se un mateix
i un exercici divertit.

De fet, Varda tenia molt sentit de l'humor,
i per això sortia disfressada a les seves pel·lícules.
Era una altra manera d'explorar la seva identitat,
de mostrar-se al públic, i també d'amagar-se.

Girona, a l'estiu de 1955
Foto Agnès Varda
©Agnès Varda Estate - Préstec a llarg
termini dels Arxius Fotogràfics
d'Agnès Varda
a l'Institut per la fotografia

Ballada de sardanes a la vall
de Sant Daniel, Girona, estiu de 1955
Foto Agnès Varda
©Agnès Varda Estate - Préstec a llarg
termini dels Arxius Fotogràfics
d'Agnès Varda
a l'Institut per la fotografia

Cinescriptura: la invenció d'un estil

Anònim, Foto del rodatge de *La Pointe courte*
© 1954 ciné-tamaris

A la seva primera pel·lícula, *La Pointe Courte* (1954), Varda va començar a mostrar el seu interès per diferents formes d'expressió.

Va crear un neologisme, una paraula nova, per descriure la seva tasca de directora. *Cinécriture* o *cinescriptura* és la seva definició del director que també és autor i que participa en tot el procés creatiu d'una pel·lícula, des d'escriure el guió fins al muntatge.

En el seu llibre autobiogràfic, *Varda par Agnès* (1994), posa l'exemple de l'escriptura literària per explicar què és la cinescriptura:

«El desglossament del guió, els moviments, els punts de vista, el ritme del rodatge i del muntatge, es pensen i se senten com les tries que fa un escriptor: frases més o menys denses, tipus de paraules, freqüència d'adverbis, paràgrafs, parèntesis.

Tot plegat per donar continuïtat al relat, per constrènyer-lo. En escriptura, d'això se'n diu estil. I, en cinema, l'estil és la cinescriptura».

Agnès Varda al rodatge
del film *La Pointe Courte*
Foto Agnès Varda
©1954 ciné-tamaris

Varda sempre va treballar la forma amb rigor,
però també amb llibertat
perquè no volia sotmetre's als estils que ja existien.

Sempre li va agradar experimentar i crear les seves normes,
i adaptar l'estil a les necessitats de cada projecte.

També va canviar la manera de representar
els personatges femenins.

Agnès Varda,
Foto del set de *Cléo de 5 à 7*,
Corinne Marchand
© 1961 ciné-tamaris

Agnès Varda,
Foto del set de *Cléo de 5 à 7*,
Antoine Bourseiller i Corinne Marchand
© 1961 ciné-tamaris

Per exemple, la protagonista de *Cléo de 5 à 7* (1962) passa de ser un objecte passiu, no actiu, a ser un individu observador.

O la dona rodamon solitària de *Sans toit ni loi* (1985). En coneixem l'estat mental per les imatges que ens mostra dels llocs on ha estat.

Zoltan Jancso, foto del rodatge de *Sans toit ni loi*
© 1985 ciné-tamaris

Les famílies de Varda

Varda va ser una dona independent des de l'adolescència.
Les seves relacions personals i familiars
no eren convencionals.

Com a professional, sempre va tenir iniciativa i llibertat.
Va crear una productora anomenada Ciné-Tamaris,
que li garantia tenir el control de les pel·lícules
i explorar diversos matisos i registres.

Varda era amiga de personalitats molt diferents,
com l'escultora Valentine Schlegel.
Va ser la seva companya sentimental
i la va introduir en el món de l'art.

També era amiga de l'actor i director Jean Vilar,
molt important en el teatre francès;
de l'artista Alexander Calder,
el seu veí al carrer Rue Daguerre;
de Chris Marker i Alain Resnais,
cineastes del «grup de la Rive Gauche»;
de més cineastes importants de la Nouvelle Vague,
com els directors Jean-Luc Godard, François Truffaut, Eric Rohmer,
Claude Chabrol i Jacques Rivette.

També era amiga d'actrius
com Catherine Deneuve, Delphine Seyrig i Jane Birkin,
i de Jacques Demy, qui seria el seu marit i còmplice.

El 1967, Agnès Varda es va mudar a Los Angeles
amb Demy i els seus fills.
Allà va descobrir l'univers de Hollywood
i els moviments socials nord-americans
que protestaven contra la guerra del Vietnam.

El 1979, un cop separada de Demy,
va rodar *Documenteur*
amb el seu fill Mathieu i la muntadora Sabine Mamou.
Varda va dir que era la seva pel·lícula més personal.

Com que sempre es va mostrar oberta a experimentar,
va aprofitar una invitació per participar
en la Biennal d'Art de Venècia del 2003
per iniciar una nova etapa professional:
les instal·lacions d'art contemporani.

Després de la fotografia i el cinema,
l'art va ser com la seva «tercera vida».

Els viatges de Varda: un compromís itinerant

Agnès Varda
Manifestació dels Black Panthers per a l'alliberament de Huey Newton,
Oakland, Califòrnia, Estats Units © 1968 ciné-tamaris

Varda va viatjar per tot el món
i va ser testimoni dels canvis socials,
revolucions i moviments de protesta,
i de la marginalitat que generen les desigualtats.

Les seves pel·lícules dels anys 1960 i 1970
reflecteixen la seva passió per la política
i l'estètica de l'època.

Per exemple, *Salut les Cubains* (1964) narra la revolució cubana;
Black Panthers (1968), el moviment afroamericà pels drets civils;
i *Lions Love (...and Lies)* (1969),
la llibertat sexual del moviment *hippy*.

A Mur Murs (1981)

Varda va explorar la marginalitat i exclusió social, representades a les pintures murals de Los Angeles.

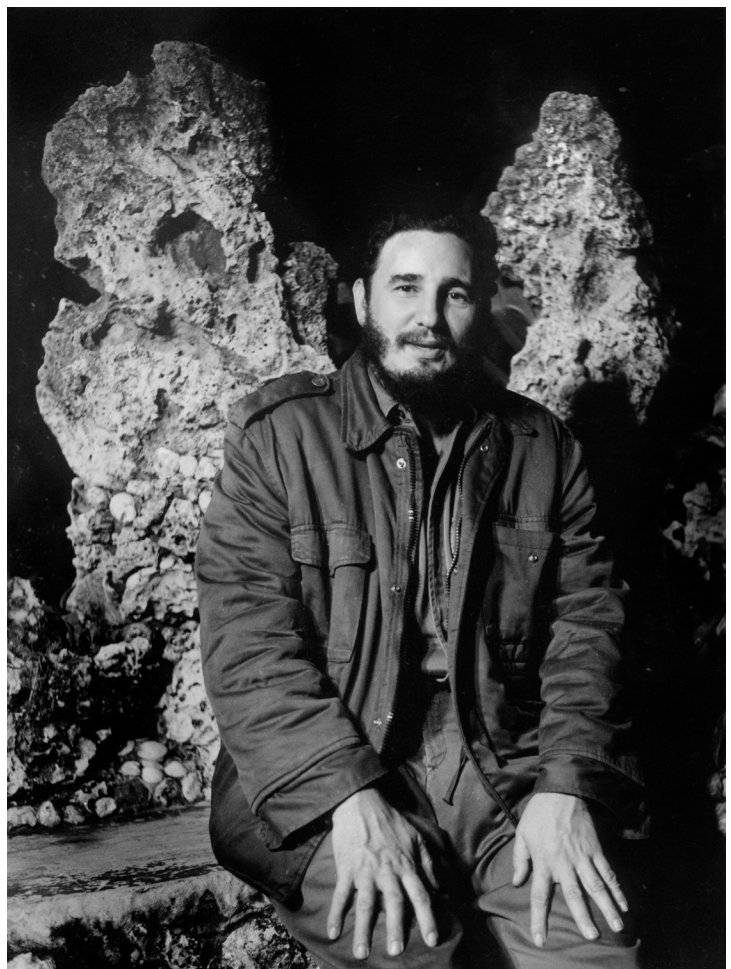
Més tard va tornar a abordar aquest tema, com ja havia fet a *L'Opéra-Mouffe* (1958) i a *Sans toi ni loi* (1985).

La mà d'Agnès Varda espigant una patata en forma de cor.

Fotograma de la pel·lícula
Les Glaneurs et la Glaneuse

© 1999 ciné-tamaris

Angès Varda
Fidel Castro amb ales de pedra
Cuba, 1963
© succession agnès varda

Aquesta vegada, però, *Les Glaneurs et la Glaneuse* (2000) se situa a França.

L'obra critica com una part de la població consumeix masses coses i una altra part ha de viure gairebé sense res.

La mirada de Varda sempre es dirigeix als altres i els tracta com iguals.

A més, els temes de les seves pel·lícules van acompanyats d'una constant renovació estètica.

Fotograma del film
Les Glaneurs et la Glaneuse
© 1999 ciné-tamaris

Agnès Varda, fotograma de *Varda par Agnès*
© 2018 ciné-tamaris

Ho va tornar a demostrar amb *Visages Villages* (2017),
una pel·lícula que va rodar amb 88 anys
amb l'artista JR.

Agnès Varda al rodatge del film
Les Glaneurs et la Glaneuse
Foto Didier Doussin
©1999 Ciné-Tamaris

Agnès i Rosalie Varda
Foto JR
©JR-inside Out.jpg

Agnès Varda al rodatge del film
Agnès par Varda Parlons Cinéma
Foto Julia Fabry
©2019 ciné-tamaris

Lliure, feminista i alegre

Agnès Varda, Retrat de Delphine Seyrig, 1960
© succession agnès varda

«De vegades, em pregunten si encara soc feminista, com si fos una malaltia»,
va dir Agnès Varda l'any 2017.

L'any 1976, 40 anys abans, va rodar *L'une chante, l'autre pas*, la seva pel·lícula més compromesa amb els drets de les dones, on també parla de l'avortament lliure.
Un any abans, el 1975, França havia legalitzat l'avortament.

L'une chante, l'autre pas
explica la història d'amistat entre dues dones
i de la lluita pel dret a l'avortament.
A la vegada, la pel·lícula també reivindica
la felicitat de l'embaràs i de ser mare.

El feminisme de Varda es manifesta en la seva independència econòmica. Ella la va aconseguir quan va crear la productora Ciné-Tamaris, l'any 1954.

En moltes ocasions va expressar la seva opinió sobre el paper de les dones en la indústria del cinema. El seu feminisme va fer-se més fort quan va viure als Estats Units.

Això va ser gràcies a les amistats com la de l'actriu Delphine Seyrig, membre de Les Insoumuses. Aquest col·lectiu de dones produïa vídeos feministes.

Fotograma del film *Le Bonheur*
© 1964 ciné-tamaris

Robert Picard, Foto del set de
L'une chante, l'autre pas
© 1976 ciné-tamaris

Aquesta sensibilitat també va aparèixer quan va renovar la forma d'explicar les històries i de representar els personatges.

A vegades ho feia de manera impactant. Per exemple, a la pel·lícula *Le Bonheur* (1965), on narra un triangle amorós amb una valentia i una ambigüitat mai vistes.

La intenció de Varda era representar la dona i les relacions de parella lluny dels estereotips. Així ho va fer a pel·lícules com *Réponse de femmes* (1975), un curtmetratge polític, o a *Les dites cariatides* (1984), molt més poètic.

Agnès Varda al rodatge del film *Le Bonheur*
Foto Marilou Parolini
©1964 ciné-tamaris

Una coproducció de:

CCCB Centre de Cultura
Contemporània
de Barcelona

LA
CINEMATHEQUE
FRANÇAISE

Amb la col·laboració de:

FilmoTeca
de Catalunya

 Generalitat
de Catalunya

MIFOB
MOSTRA INTERNACIONAL DE
FILMS DE DONES DE BARCELONA

**AMBASSADE
DE FRANCE
EN ESPAGNE**
*Liberté
Égalité
Fraternité*

**INSTITUT
FRANÇAIS**
Espagne

El CCCB és un consorci:

**Diputació
Barcelona**

**Ajuntament
de Barcelona**

Més informació

cccb.org

[#VardaCCCB](https://twitter.com/VardaCCCB)

CCCB.Montalegre, 5.08001 Barcelona